

Rullstensåsöar i Östersjön

Rullstensåsöar i Östersjön med littoral och sublittoral vegetation

Baltic esker islands with sandy, rocky and shingle beach vegetation and sublittoral vegetation

EU-kod: 1610

Länk: Gemensam text (namn och koder)

http://www.naturvardsverket.se/upload/04_arbete_med_naturvard/vagledning/naturtyper/naturtypergemensam.pdf#2

Beskrivning av naturtypen

Länk: Gemensam text (beskrivning av naturtypen)

http://www.naturvardsverket.se/upload/04_arbete_med_naturvard/vagledning/naturtyper/naturtypergemensam.pdf
[#2](#)

Utdrag ur EU:s tolkningsmanual

Glaciofluvial islands consisting mainly of relatively well sorted sand, gravel or less commonly of till. May also have scattered stones and boulders. The vegetation of esker islands is influenced by the brackish water environment and often by the ongoing land upheaval, which causes a succession of different vegetation types. Several rare vegetation types (heaths, sands and gravel shores) and threatened species occur.

Svensk tolkning av definitionen

Öar bestående huvudsakligen (minst 50 %) av relativt välsorterad sand, grus och sten som härstammar från inlandsisens smältvatten. Åsarna är ofta orienterade i sydost-nordvästlig riktning. Rullstensåsöarna kan vara låga och trädlösa eller höga och täckta av hed eller skog. Stränderna består av sand, grus och/eller klappersten, ofta förekommer också större stenar. I strandzonen finns en mosaik av växt- och djursamhällen såväl under som ovan vattenytan.

Vegetationen påverkas i norra delarna av Östersjön av landhöjningen, vilket ger en succession av olika naturtyper. Åsarna hyser ofta sällsynta och hotade växt- och djurarter.

Observera att denna naturtyp även omfattar vattenmiljön ner till de fastsittande makrovegetationens nedersta djuputbredningsgräns.

Kommentarer

Naturtypen är komplex och kan innehålla delar av naturtyperna 1220, 1640, 9030 och 9060.

Gränsdragning mot andra naturtyper

- Sandbankar (1110) och rev (1170) i direkt anslutning till åsöar i Östersjön (1610) räknas till naturtypen åsöar i Östersjön (1610).
- Skär i Östersjön (1620) består oftast av urberg och morän i motsats till åsöar i Östersjön (1610) som främst består av isälvsmaterial.
- Åsöar i Östersjön (1610) har företräde framför driftvallar (1210), sten och grusvallar (1220), skär i Östersjön (1620), sandstränder vid Östersjön (1640) och samtliga skogliga naturtyper.
- Hävdade naturtyper har företräde framför Åsöar i Östersjön (1610).

Viktiga strukturer och funktioner

- God vattenkvalitet
- Bibehållen geomorfologisk struktur
- Zonering av algsamhällen
- Naturlig artsammansättning

Typiska och karakteristiska arter

Vetenskapligt namn	Svenskt namn	K-art	T-art	Grupp	Region
Kärlväxter					
<i>Actaea spicata</i>	trolldruva		T-art		B
<i>Ammophila arenaria</i>	sandrör		T-art		B
<i>Angelica archangelica</i> ssp. <i>litoralis</i>	strandkvanne		T-art		B
<i>Antennaria dioica</i>	kattfot		T-art		B
<i>Arctostaphylos uva-ursi</i>	mjölon		T-art		B
<i>Artemisia campestris</i>	fältmalört	K-art			
<i>Calluna vulgaris</i>	ljung	K-art			
<i>Cakile maritima</i>	marviol	K-art	T-art		B
<i>Cornus suecica</i>	hönsbär		T-art		B
<i>Cynoglossum officinale</i>	hundtunga		T-art		B
<i>Deschampsia bottnica</i>	gultåtel		T-art		B
<i>Elytrigia juncea</i> ssp. <i>boreoatlantica</i>	strandkvikrot		T-art		B
<i>Empetrum nigrum</i> ssp. <i>hermaphroditum</i>	nordkråkbär	K-art	T-art		B
<i>Euphrasia bottnica</i>	strandögontröst		T-art		B
<i>Euphrasia frigida</i> var. <i>baltica</i>	klapperögontröst		T-art		B
<i>Hippophaë rhamnoides</i>	havtorn		T-art		B
<i>Honckenya peploides</i>	saltarv	K-art	T-art		B
<i>Hypochoeris maculata</i>	slätterfibbla		T-art		B
<i>Isatis tinctoria</i>	vejde		T-art		B
<i>Juniperus communis</i>	en	K-art			
<i>Lathyrus japonicus</i> ssp. <i>maritimus</i>	strandvial	K-art	T-art		B
<i>Lathyrus niger</i>	vippärt		T-art		B
<i>Leymus arenarius</i>	strandråg	K-art			
<i>Milium effusum</i>	hässlebrodd		T-art		B
<i>Myriophyllum sibiricum</i>	knoppslinga	K-art			
<i>Myriophyllum spicatum</i>	axslinga	K-art			
<i>Potamogeton filiformis</i>	trådnate	K-art			
<i>Potamogeton pectinatus</i>	borstnate	K-art			
<i>Potamogeton perfoliatus</i>	ålnate	K-art			
<i>Pyrola chlorantha</i>	grönpyrola		T-art		B

Rubus saxatilis	stenbär	T-art	B
Rumex crispus	krusskräppa	T-art	B
Rumex longifolius	gårdskräppa	T-art	B
Rumex pseudonatronatus	finnskräppa	T-art	B
Scutellaria hastifolia	toppfrossört	T-art	B
Tripolium vulgare	strandaster	T-art	B
Alger			
Ceramium tenuicorne	ullsläke	K-art	
Chara aspera	borststräfsse	K-art	T-art B
Chorda filum	sudare	K-art	
Cladophora glomerata	grönslick	K-art	
Fucus vesiculosus	blåstång	K-art	
Pylaiella littoralis	trådslick	K-art	

Klassificering enligt andra klassificeringssystem

Klassificeringssystem	Naturtypens motsvarighet
VIN:	Naturtypen behandlas inte.
Kustbiotoper i Norden:	Åsöar och dess submersa växtlighet (7.8.5.12)
EUNIS:	Saknas

Utbredning och förekomst

Länk: Gemensam text (utbredning och förekomst)

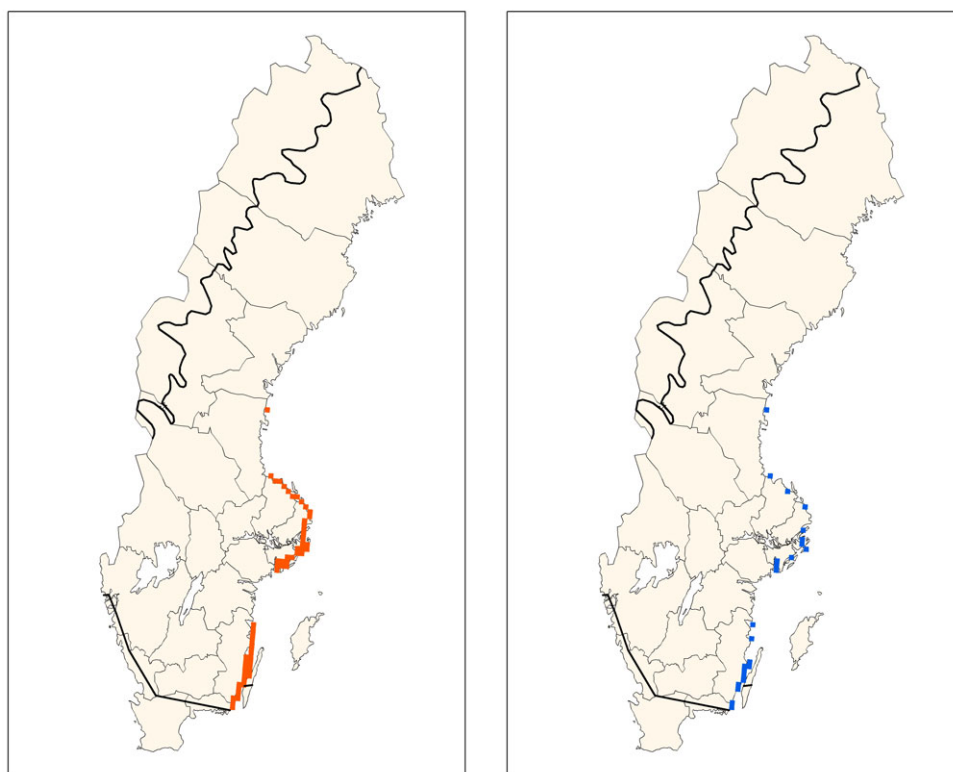
http://www.naturvardsverket.se/upload/04_arbete_med_naturvard/vagledning/naturtyper/naturtypergemensam.pdf

#5

Rapporterad nationell bevarandestatus år 2007

Rapporterat 2007	Reg. A	Reg. B	Reg. K	Totalt
Natura 2000-områden				
Utpökade för naturtypen (st)		4		4
Utbredning				
Aktuellt värde (km ²)		5 100		5 100
Referensvärde (km ²)		5 100		5 100
Bedömning aktuell status		Gynnsam		
Bedömning trend		Stabil		
Förekomstareal				
Aktuellt värde (km ²)		9,4		9,4
Referensvärde (km ²)		9,4		9,4
Bedömning aktuell status		Gynnsam		
Bedömning trend		Stabil		

Kvalitet	
Bedömning aktuell status	Gynnsam
Bedömning trend	Stabil
Framtidsutsikt	
Bedömning aktuell status	Gynnsam
Bedömning trend	Stabil
Samlad bedömning	
Bedömning aktuell status	Gynnsam
Bedömning trend	Stabil

Figur 1. Svenskt utbredningsområde (till vänster) och förekomstareal (till höger).

Förutsättningar för bevarande

Länk: Gemensam text (förutsättningar för bevarande)

http://www.naturvardsverket.se/upload/04_arbete_med_naturvard/vagledning/naturtyper/naturtypergemensam.pdf

#8

Naturtypen behöver förekomma i tillräckligt stora arealer med en bibehållen geomorfologisk struktur. Åsöar i Östersjön (1610) förutsätts bestå av en naturlig mosaik av olika växtsamhällen och en zonering av algsamhällen.

Den för naturtypen karakteristiska artsammansättningen är beroende av de strukturer och funktioner som utgör förutsättningarna för naturtypen.

Vattenkvaliteten ska vara god och den antropogena belastningen i form av utsläpp och läckage av övergödande näringsämnen, olja och kemikalier ska vara försumbar.

Främmande arter ska ej inverka negativt på artsammansättningen och variationen av arter genom ändrade konkurrensförhållanden eller smittspridning.

Gynnsam bevarandestatus förutsätter en icke påtaglig minskning av populationerna hos de typiska arterna i naturtypen.

Hotbild

- Övergödning pga. utsläpp/läckage av näringsämnen (fosfor och kväve) resulterar i minskat siktdjup vilket påverkar algzoneringsen. Perenna brun- och rödalger täcks av ettåriga fintrådiga alger. Övergödningen kan även orsaka syrebrist på bottnarna.
- Olje-, bensen- och kemikalieutsläpp förstör strukturen och påverkar artsammansättningen.
- Erosion orsakad av svall från fartyg.
- Skogsavverkningsverksamhet kan påverka struktur och artsammansättning.
- Slitage och störningar orsakade av det rörliga friluftslivet kan påverka växt- och djurlivet.
- Exploatering såsom bebyggelse, bryggor etc. påverkar strukturen.
- Grustäkter påverkar strukturen.
- Främmande arter kan påverka artsammansättningen.
- Ökad luft- och vattentemperatur kan påverka artsammansättningen.
- Ökad mängd koldioxid i atmosfären och ökad temperatur orsakar försurning av havet. Det är ett hot mot en rad organismer, men framförallt alla marina arter som har ett yttre eller inre skelett av kalk, som många växtplanktonarter, kräftdjur och musslor.

Bevarandeåtgärder

- Gängse åtgärder för att upprätthålla gynnsam bevarandestatus så att ingen försämringar för naturtypen sker, (dvs att dess intressen respekteras i fysisk planering, tillståndsprovning, generell naturvårdshänsyn, förvaltning av skyddade områden, artskydd och uppföljning samt övervakning).
- Åtgärder för att minska övergödningen genom att minimera utsläpp/läckage av näringsämnen (fosfor och kväve) hanteras bl.a. genom

landsbygdsprogrammet, exempelvis inom projektet ”Greppa näringen”, respektive vattenförvaltningen (EU:s ramdirektiv för vatten).

- Integrerad kustzonsförvaltning (ICZM), i enlighet med EU:s rekommendationer, inklusive traditionell fysisk planering i linje med Plan- och bygglagen (PBL), vilken reglerar planläggningen av mark, vatten och byggande, är ett viktigt styrmedel för ett långsiktigt bevarande av kusten.
- Fortsatt utveckling av selektiva redskap samt redskap som ej skadar bottenar bör hanteras inom fiskeförvaltningen, främst Fiskeriverket.
- Sveriges åtaganden inom HELCOM, Baltic Sea Action Plan; aktionsplan för Östersjön.
- EU:s marina strategi.
- Oslo– Pariskonventionen; OSPAR. Samarbete I Nordost Atlanten inom fem områden; Biodiversitet och ecosystem, övergödning, miljöfarliga ämnen, marin industri i utsjöområden, och radioaktiva ämnen. the Biodiversity and Ecosystem Strategy, the Eutrophication Strategy, the Hazardous Substances Strategy, the Offshore Industry Strategy and the Radioactive Substances Strategy
- Genomförandet av Åtgärdsprogram för Havsörn.

Regelverk

Länk: Gemensam text (regelverk)

http://www.naturvardsverket.se/upload/04_arbete_med_naturvard/vagledning/naturtyper/naturtypergemensam.pdf
[#11](#)

- Naturtypen ingår i art- och habitatdirektivets bilaga 1.
- Regelverk som är särskilt viktigt för naturtypen och dess arter är strandskydd och djurskyddsområde.
- Regelverk som är särskilt viktigt för naturtypens omgivning utöver det som nämns ovan är skogsbrukets regelverk.

Bevarandemål, målbildindikatorer och uppföljning

Länk: Gemensam text (bevarandemål och uppföljning)

http://www.naturvardsverket.se/upload/04_arbete_med_naturvard/vagledning/naturtyper/naturtypergemensam.pdf
[#19](#)

På Naturvårdsverkets hemsida om uppföljning i skyddade områden, finns en rapport (6379:2010) om uppföljnings i skyddade områden. Den beskriver arbetet med formulering av mål och användande av målbildindikatorer för att följa upp målen. Rapporten beskriver det generella arbetet, och uppföljningen i detalj beskrivs i manualer för uppföljning av olika naturtyper. Det finns även manualer för uppföljning av olika naturtypsgrupper. Där finns information om arbetsmetoder, och exempel på olika målbildindikatorer.

Det finns bland annat manualer för Hav, för Stränder och sanddyner, för Laguner, grunda och smala vikar, för Flygbildstolkning och för olika artgrupper.

Litteratur och kontaktuppgifter

Länk: Gemensam text (litteratur och kontaktuppgifter)

http://www.naturvardsverket.se/upload/04_arbete_med_naturvard/natur/naturgemensam.pdf#o

Naturtyps- och ekosystemvis litteratur

Naturvårdsverket (2000): Kust- och skärgårdsområden i Sverige. Rapport 5116.

Nordiska Ministerrådet (2001): Kustbiotoper i Norden.

Naturvårdsverket (2008) Sveriges åtaganden i Baltic Sea Action Plan. Rapport 5830.

Naturvårdsverket (2009): Manual för uppföljning av skyddade marina miljöer, hav, version 0.3, 2009-10-09.

Naturtyps- och ekosystemvisa länkar

Greppa näringen:

<http://www.greppa.nu/startsidea.106.14f79cb117833f3e2780001486.html>

HELCOM: <http://www.helcom.fi/>

Kontaktuppgifter

Mona Johansson
mona.johansson@artdata.slu.se
018-67 25 48

ArtDatabanken
Bäcklösavägen 10
Box 7007
750 07 Uppsala